

Sygn. akt V KK 33/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Patrycja Kotlarska

w sprawie **P. L.**

skazanego z art. 144 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 11 marca 2021 r.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

na korzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w N.

z dnia 17 maja 2019 r., sygn. akt II K (...)

na podstawie art. 535 § 5 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę P. L. przekazuje Sądowi
Rejonowemu w N. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 maja 2019 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w N. uznał oskarżonego P. L. za winnego tego, że w dniu 8 grudnia 2018 r. w miejscowości Ż., woj. (...), będąc żołnierzem rezerwy, nie stawiał się do odbycia czynnej służby wojskowej w ramach ćwiczeń wojskowych, będąc uprzednio

powołanym przez Jednostkę Wojskową numer (...), tj. czynu z art. 144 § 1 k.k., za co wymierzył mu karę 150 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 15 zł oraz zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe, w tym opłatę.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 31 maja 2019 r.

Kasację od powołanego wyżej orzeczenia wywiódł Prokurator Generalny, zaskarżając je w całości, na korzyść oskarżonego P. L. i zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, że okoliczności zarzucanego oskarżonemu czynu oraz jego wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego i uznania P. L. za winnego popełnienia występku uchylania się od pełnienia czynnej służby wojskowej, tj. przestępstwa wyczerpującego ustawowe znamiona art. 144 § 1 k.k., podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazywał, że oskarżony - jako żołnierz rezerwy - uchybił jedynie obowiązkowi stawiennictwa na jednodniowe ćwiczenia wojskowe, które to zachowanie wyczerpuje ustawowe znamiona wykroczenia z art. 225 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1541), co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie i wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności”.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w N. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Oczywista słuszność argumentacji przedstawionej w kasacji Prokuratora Generalnego zdecydowała o skierowaniu sprawy, w celu jej rozpoznania, na posiedzenie wyznaczone w trybie art. 535 § 5 k.p.k. oraz zdeterminowała wydanie orzeczenia uchylającego zaskarżony wyrok i skierowanie sprawy do jej ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. W pełni przekonująca jest argumentacja

skarżącego o dopuszczeniu się przez Sąd Rejonowy w N. rażącej obrazy przepisów dotyczących wydania wyroku nakazowego- art. 500 § 1 i 3 k.p.k.

Postępowanie nakazowe jest instytucją prawa procesowego, której stosowanie zastrzeżono do najbardziej oczywistych przypadków, to znaczy takich, w których zebrany materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych istotnych zastrzeżeń, co do winy i okoliczności popełnienia zarzuconego czynu. Brak tych wątpliwości oznacza, że nie ma ich zarówno odnośnie do sprawstwa danego czynu, winy oskarżonego, wypełnienia wszystkich znamion tego czynu wymienionych w przepisach prawa karnego materialnego, przy uwzględnieniu wszystkich dowodów przedstawionych w akcie oskarżenia. Tylko wówczas można bowiem przyjąć, że "okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości". Przesłanka braku wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu i winy oskarżonego, odnosi się zarówno do wszystkich ustaleń w zakresie sprawstwa czynu, jak i wszystkich okoliczności mających wpływ na dokonanie właściwej oceny prawnej tego czynu. Podlega ona kontroli sądu rozpoznającego merytorycznie sprawę, a wystąpienie wątpliwości w tym zakresie, powinno prowadzić do odstąpienia od orzekania w trybie nakazowym i rozpoznania sprawy na zasadach ogólnych (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2021 r., IV KK 275/20, z dnia 21 lipca 2011 r., z dnia 7 marca 2012 r., II KK 30/12, z dnia 4 listopada 2014 r., III KK 143/13, 20 kwietnia 2017 r., V KK 66/17).

Analiza materiałów przedmiotowego postępowania nakazuje przyjąć, że w sprawie nie zostały spełnione wyżej wskazane warunki uprawniające do wydania w stosunku do oskarżonego wyroku nakazowego. Nie sposób bowiem uznać, że w sprawie nie było wątpliwości co do okoliczności czynu i winy oskarżonego. Sąd Rejonowy w N., podążając za aktem oskarżenia, w którym zarzucono P. L. popełnienie występku z art. 144 § 1 k.k., niejako bezrefleksyjnie, nie dostrzegaczy wątpliwości co do wypełnienia przez oskarżonego znamion tego przestępstwa, przypisał oskarżonemu jego popełnienie. Nie przeanalizował dość wnikliwie znamion tego czynu, umknęły mu rysujące się w sprawie wątpliwości co do tego czy oskarżony był „osobą powołaną do pełnienia czynnej służby wojskowej” i czy jego zachowanie winno zostać zakwalifikowane jako „nie zgłoszenie się do odbycia tej służby”.

Jak trafnie wskazał skarżący, dyspozycja art. 144 § 1 k.k. przewiduje odpowiedzialność karną za uchylanie się od pełnienia czynnej służby wojskowej. Zgodnie z art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r., poza 1541, t.j.) żołnierzami w czynnej służbie wojskowej, w rozumieniu niniejszej ustawy, są osoby, które odbywają lub pełnią następujące jej rodzaje: 1) zasadniczą służbę wojskową; 2) przeszkolenie wojskowe; 3) terytorialną służbę wojskową; 4) ćwiczenia wojskowe; 5) służbę przygotowawczą; 6) okresową służbę wojskową; 7) służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny. O ile oczywistym pozostaje fakt, że oskarżony nie stawiał się na ćwiczenia wojskowe, do odbycia których został wezwany o tyle w pełni uzasadnione wątpliwości powstają odnośnie jego statusu.

P. L. w dacie czynu objętego zarzutem nie był żołnierzem w czynnej służbie wojskowej, a żołnierzem rezerwy, który został powołany do odbycia ćwiczeń wojskowych w ramach obowiązku służby wojskowej - w myśl dyspozycji art. 55 ust. 1 pkt 1 ppkt a ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Jakkolwiek karta powołania, którą doręczono oskarżonemu, zawierała w podstawie decyzji treść art. 60 ust. 1 i 2 cytowanej ustawy, dotyczących powołania do czynnej służby wojskowej, to zawierała także odesłanie do art. 100 ust. 1 ww. ustawy, traktującego o obowiązkach żołnierzy rezerwy w czasie pokoju - obowiązku odbywania ćwiczeń wojskowych oraz obowiązku pełnienia okresowej służby wojskowej. Powyższe okoliczności w zestawieniu z informacją z Wojskowej Komendy Uzupełnień w Ż., zawartą w piśmie z dnia 29 listopada 2019 r., wskazującą, że powołanie P. L. dotyczyło ćwiczeń wojskowych w dniu 8 grudnia 2018 r., które były ćwiczeniami trwającymi do 24 godzin winny wzbudzić wątpliwość Sądu I instancji, czy zachowanie oskarżonego winno zostać zakwalifikowane jako występki z art. 144 § 1 k.k., czy jako wykroczenie z art. 225 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 541). To ostatnie penalizuje bowiem zachowanie żołnierza rezerwy, który bez usprawiedliwionej przyczyny, nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu na ćwiczenia wojskowe trwające do dwudziestu czterech godzin.

Wyżej wskazane przesłanki dają podstawę do stwierdzenia uchybienia przez Sąd Rejonowy w N. przepisom art. 500 § 1 i 3 k.p.k. w stopniu rażącym, co miało oczywisty, istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Doprowadziło bowiem do skazania oskarżonego wyrokiem nakazowym, pomimo wystąpienia dostrzegalnych i realnych wątpliwości odnoszących się do okoliczności przestępstwa i zawinienia oskarżonego. Sąd Rejonowy błędnie uznał, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie pozwala na wydanie wyroku nakazowego, zamiast skierować sprawę na rozprawę i wydać rozstrzygnięcie po przeprowadzeniu rzetelnego postępowania dowodowego.

Dlatego zaskarżony wyrok ostać się nie mógł, co skutkowało koniecznością jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Rozstrzygając sprawę ponownie Sąd Rejonowy w N. uwzględni wskazane wyżej uwagi, wnikliwie przeanalizuje zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, uzupełniając go w przypadku zaistnienia takiej potrzeby o kolejne, stosowne dowody, dokona szczegółowej analizy przepisów cytowanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej i ustali, czy zachowanie oskarżonego P.L. stanowiło występki z art. 144 § 1 k.k., czy wykroczenie z art. 225 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1541).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.